

Stambulda durmuş

Category: Kitapcy, Publisistika
написано kitapcy | 26 январа, 2025
Stambulda durmuş STAMBULDA DURMUŞ

Eýýäm otuz ýyl bäri Germaniýada ýaşaýardym. Şu ýylyň mart aýynyň başynda iki hepdeläp Stambulda bolup gitdim.

On baş gününň dowamynda emigrasiýada ýaşaýan adam ýaly köne dostlarymyň hemmesi bilen görşüp çykdim, aksakallarymyzyň gürrüni diňledim, şäher sowetiniň başlyklygyna kandidaturasyny goýan ýaşlarymyzy gutladym, meni gaýybana we kitaplarymyň üsti bilen tanaýan ýaşlar bilen agaçar zyýapatynda gep-söz alyşdym.

Maňa täze ýokary okuw jaýyny gutaran ýaly maglumat berjegini umyt etdiren gaty gowy kitaplary satyn aldym.

Aý garaz, iki hepdelik dynç alyşym meniň üçin diýseň gowy we göwnüni dokundyryjy geçdi. Emma Stambulda gözüme ilen görnüşler hem-ä gynandyrdy, hem endişe berýärdi, hemem lapyňy keç edýärdi.

Görşüp-gürleşen adamlarym bilen birlikde uludan-kiçi hemmeler

agyr keselden ýaňy çykan ýaly ruhy depressiýanyň içindedi. Hiç kimiň ýüzi gülenokdy, niräme seretsem çytyk gaşlar we howsalaly bakýşlar görýärdim.

Jemgyýetçilik ulaglarynda gören adamlarymyň bir bölegi telefonda tanyşlaryna müň dürli derdini aýdyp berýärdi, kimsi bahalaryň gymmatlamagyndan zeýrense, kimsi-de kireý tölegleriniň gymmatlygyndan dat edýärdi. Birnäçesi bolsa ýanyndakylara: «Saýlawlardan soň mundanam beter bor» diýýärdi. Ykdysady kynçylyklara parallellikde Stambulda bilimden transporta, adamlaryň özara gatnaşyklaryndan edep-terbiýä, hormat-sylaga, hak-hukuga, adalata çenli gaty köp ugurda pese gaçyşlygyň bolandygyna şaýatlyk etdim.

Gojaman şäherde transportyň başyna alayabylynyň günü düşüpdür. Metrobuslarda we metroda adamlar oturgyçda oturjak bolup biri-birlerini depgiläp geçäýjek bolýarlar, oturgyçlarda oturan «Z nesiliň» ýetginjekleri aýak üstünde durmaga ýaramaýan garrylara ýer bermejek bolup uklansyran bolýar. Edil şonuň ýaly käbir garry ýolagçylaryňam özlerine ýer beren adamlara «sag bol» diýmeýändigini gördüm.

Görüşümden, jemgyýetçilik gymmatlyklarymyzdaky pese gaçyşlyk birtaraply däldi. Ykdysady weýrançylygyňam yzy her gözüňi aýlan ýeriňde gözüňe ilip durdy.

Meselem, Stambulda ýaşaýan Beýlikdüzü raýonymyzyň gaty köp ýerinde bazarlar we jygylyklar ýapylypdy, ýoluň ugrunda elde satylýan gök önümlerem öňki ýaly ter we bol däldi. Peýda gazanyp bilmeýändigini üçin gaty köp bazarçy we zähmetkeş bazardan çekilip, başga işlere gönügipti.

Meni geň galdyran zatlaryň biremi, ençeme ýyllap liseýleriň birinde fizika sapagyndan okadan orta ýaşly aýalyň mugallymçylygy taşlap resminamasyz-zatsyz taksiçilik edip ýörmegidi.

«Ýoldaş mugallym, näme sebäpli mugallymçylygy taşladyňyz, Stambuluň içinde rulda bolmak aýal adama kyn düşenokmy?» diýip soranymda, ilki aýy ýylgyrdy, yzyndanam mugallymyň aýlygy bilen güzeranyny dolap bilmeýändigini üçin şu işe baş goşandygyny aýtdy.

Öňler «Seniň puluň bärde ýöremeýär» diýýän käbir eliaçyk dostlarym bu gezek barýan ýerlerimde meni garasöýmezlik bilen garşy alýardy we hasaplaşmaly ýerine gelende jübülerini sermeşdirip, güýmeň-saýmaňlyga salýardy. Menem «Puluny özüm tölärim, Germaniýadan gelenim belli bolsun» diýip degşensiräp, hamana öwünýän ýaly olary kyn ýagdaýa düşmekden halas edýärdim.

Öňki endigim bilen her baran ýerimde (bazarda söwda edenimde, minibuslara münenimde, dellekhanada saçymy bejerdip durkam we ş.m.) ilki bahalary soratýardym. Köp ýerde-de «Puluň bolmasa, hökmanam däl, sagbolsun aýtsaň bolýar» jogaby bilen garşylaşýardym.

Emma bu gezek hiç kimden beýle söz eşitmedim. Ykdysady kynçylyklar adamlaryň bilini iki büküp taşlapdyr welin, indi hiç kimse dilujundanam jomartlyk edenok. Gaýtam tersine, köp adam gerek-ýarak zatlary üçin daş-töwereginden dilegçilik etmäge çekinmeýär.

Bir tanşym dagy «Uýam kyn ýagdaýda, hüşür-zekat berjek bolsaň şoňa beräý» diýse, ýene biri «Ulanmaýan köne goş-golamlaryňyzy, geýmeýän köne eşikleriňizi zyňaýmaň, bize beriň» diýýär.

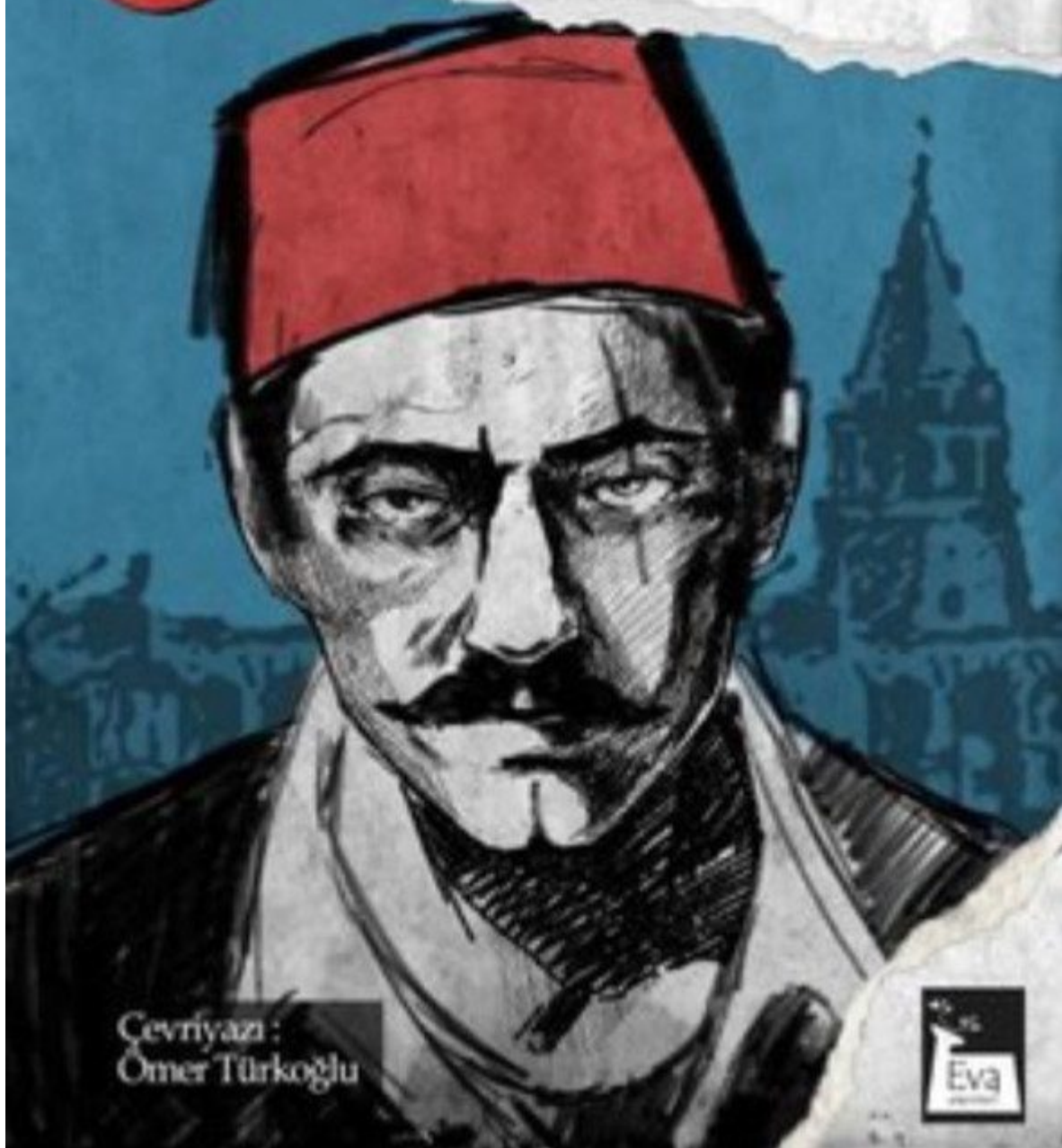
Öýde köne haly bardy, «beter könelişipdir ýuwanyňa degmeýär» diýip, zibil yaşşiginiň ýanynda goýup gaýtdym, ýarym sagatdan soň çykyp seretsem, ýaňky haly eýýäm ýokdy.

Öñler zibil konteýnerleriniň ýanyna taşlanan köne zatlar
birnäçe günläp durardy, adam ýüzüne seretmezdi, indi bolsa
tapdyrgysyz hindi atlazyny tapan ýaly gördüm-bildimem
edenoklar.

İSTANBUL'DA ESRARENGİZ HAYAT

Kumar,
kumarbazlar ve
kumarhaneler hatıratı

Günümüz
Türkçesiyle
İlk Kez

Çevriyazı :
Ömer Türkoğlu

Türkiye hakyatdanam başyna gidenleriñ ýurduna öwrülipdir. Bir ýanda Päkistany we Bangladeşi ýatladýan sepilligiñ görnüşleri,

bir ýanda bolsa Günbataryň gözüni gamaşdyrýan zamanabap görnüşler.

Iki hepdelik dynç alyşymyň soňunda Germaniýa gaýdyp barmak üçin goja şäheriň galmagalyny we güwwüldisini yzda galdyryp täze howa menziline gelenimde, hamana özümi jennete gelen ýaly duýdum. Üçünji derejeli ýurtlardan we Balkan ýurtlaryndan gelen ýolagçylar palma agajyny ýatladýan howa menziliniň zallaryna haýran galyp äňedip durka, türkiýeli raýat hökmünde, hamana bu ajaýyp eserde meniňem paýym bar ýaly kalbymy buýsanç duýgusy eýeledi

Mýunhene aýak basanymda, arassa, tertip-düzgünli, göm-gök öwsüp duran howa menzili bilen garşylansamam, howa menzilindäki nemes gullukçylarynyň ýüzündäki sowuk, duýgusyz, doňduryjy bakýşlar içimde aýylganç yzyna dolanyp gitme pikirini oýandyrdy.

Ähli galmagalyna we kemçiliklerine garamazdan, içimde pökgeren Stambul küýsegi kütek pyçak deýin ruhuma syhady.

Ýene baş ýyl sabyr et, soň bu sowuk we doňduryjy bakýşlary bir gezegem görmersiň diýip, öz-özüme göwünlük berdim. Birdenem hyýalymda Stambul metjitleriniň minalaryndan ýañlanýan azan sesleri, «Näme içesiňiz gelýär?», «Bir käse çäýmy içmän gitmäň» diýýän dost-dogan ýaly mähirli adamlar, «Gyz» diňi, Bosfor köprüsi we onuň guk ýanynda pasyrdap duran aý-ýyldyzly äpet baýdak janlandy. Hem içimi ýaş gyzyň saçlaryny sypaýan täze şemal deýin süýji huzur gaplap aldy.

Garaş, gözel Stambul, bir gün hökman gaýdyp gelerin.

Esedulla OGUZ,

Germaniýaly türkmen žurnalisti.

Şişenbe, 26.03.2024 ý. Publisistika